

ВІСНИК ЦЕНТРУ®

Уряд проігнорував запрошення металургів до діалогу

Найкращі часи української металургії минули назавжди. У майбутньому на неї чекає перенасичення світових ринків, загострення конкуренції на внутрішньому ринку, подорожчання ресурсів на тлі спаду цін на продукцію. Проблемами металургійної галузі є застарілі основні фонди, невідшкодування ПДВ, обтяження надмірною робочою силою. Виробники металу вимагають визначення державної політики щодо галузі, а також подолання інфраструктурних і зовнішньоторгівельних обмежень для розвитку. Запрошені представники профільних міністерств на круглий стіл не прийшли

31 січня 2006 року Міжнародний центр перспективних досліджень і Центр зв'язків з громадськістю провели круглий стіл "Українська металургія: чи є перспективи?" Його мета – діалог влади, керівників металургійних підприємств та асоціацій, галузевих науковців та експертів щодо аналізу перспектив розвитку металургії, варіантів державної політики у цій сфері та способів подолання наявних проблем.

У засіданні круглого столу взяли участь експерти, фахівці галузевої науки, представники найбільших підприємств галузі – Єнакіївського металургійного заводу, Консорціуму "Індустріальна група", Української асоціації підприємств чорної металургії, Центрального ГЗК. Тим часом запрошені міністри проігнорували засідання і не відрядили на круглий стіл фахівців своїх міністерств. Таке ставлення влади можна розцінити як неготовність до відвертого спілкування й обміну аргументами, невизначеність офіційної позиції щодо нової державної політики або невизнання потреби у спілкуванні з представниками зацікавлених сторін.

Чинники майбутнього для металургії

Після різкого нарощення Китаєм потужностей з виробництва металопродукції українські виробники опинилися перед фактом втрати звичних ринків, зниження світових цін і скорочення обсягів виробництва. Українсько-російські суперечки у газовій сфері також загрожують втратою рентабельності деяких видів металопродукції. Виробники опиняються у цінових лещатах: ціни на газ, електроенергію та інші ресурси суттєво

зросли, а ціни на кінцеву продукцію впали. Найближче майбутнє металургії, на думку виробників металу, формуватиметься під дією таких чинників.

Перевиробництво. У світі активно впроваджуються нові потужності, але споживання металопродукції зростає не так швидко через сповільнення темпів зростання світової економіки. За оцінками директора Єнакіївського металургійного заводу Ігоря Коритька, 2005 року надлишок потужностей у світі становив близько 63 млн. т, а вже 2008 року може становити 200 млн. т. Посилення конкуренції означатиме зменшення рівня завантаження виробничих потужностей і рентабельності.

Загострення конкуренції на внутрішньому ринку. Імпорт металопродукції в Україну надалі збільшуватиметься. За підсумком 2005 року імпорт прокату становив 1 млн. т, а темпи його зростання – 26%. Такі дані навів начальник відділу маркетингу і консалтингу Департаменту з питань металургійного комплексу ДІАЦ "Держзовнішінформ" Олександр Сірик. За його словами, наступного року на українському ринку продаватимуть багато сталі китайського виробництва. Тим часом активна політика Росії з імпортозаміщення означатиме ймовірно витіснення українських виробників не тільки з російського, а й зі світових ринків металопродукції.

Інфляція витрат. Підвищення цін на ресурси, передусім газ, становитиме проблему для галузі. На думку виробників, ціна на газ 100–105 доларів США за 1 000 кубометрів без урахування вартості транспортування – це ціна, яка призведе

до суттєвого корегування інвестиційних програм, можливо, до деякого зниження обсягів виробництва та рентабельності. Якщо ж ціна без транспортування сягне 150–160 доларів США, виробники опиняться на межі повної зупинки.

Глобалізація. Прихід в Україну компанії Mittal Steel, на думку віце-президента "Індустріальної групи" Віктора Пантелеєнка, – знакова подія, яка віддзеркалює процеси глобалізації в металургії. Досі Україна стояла осторонь цих процесів.

Жорсткіше екологічне регулювання та дорожча робоча сила. За словами пана Коритька, українська металургія має дві тимчасові конкурентні переваги – відсутність жорсткого екологічного законодавства та висококваліфікована й порівняно недорога робоча сила. Обидва чинники поступово нівелюватимуться.

Проблеми металургійної галузі

Металурги не задоволені політикою держави щодо металургійної галузі. Серед рішень, що перешкоджають її розвитку, представники виробників називали підвищення залізничних тарифів, ревальвацію гривні та невдале врегулювання газового питання. Металурги скаржилися, що галузь часто сприймають як "дійну корову", з якої можна вкотре взяти гроші на латання дір у бюджеті. Серед інших проблем галузі згадували такі.

Невідшкодування ПДВ. Проблема невідшкодування державою ПДВ вимиває обігові кошти підприємств, зменшуючи можливості для закупівлі сировини, інших ресурсів, виплати заробітної плати, інвестицій. За даними Голови профспілки металургійної та гірничодобувної промисловості Володимира Козаченка, за 2005 рік заборгованість з ПДВ збільшилася на 52 млн. грн. і становить у цілому 1,5 млрд. грн.

Обтяження надмірною робочою силою. Українські металурги отримали у спадок радянську кадрову політику, головною метою якої була не ефективність, а

працевлаштування якомога більшої кількості людей. В умовах подорожчання енергоносів та активного запровадження нових технологій не можна гарантувати поступовість процесу звільнення надлишкової робочої сили. Тим часом представники профспілок заявили про готовність давати згоду на скорочення кількості працівників за умови, якщо вивільнені кошти залишатимуться у фонді оплати праці. Пан Козаченко зазначив, що на кожний процент приросту продуктивності праці заробітна плата має зростати на 0,7–0,8%. Так, у Європі “у 17–20 разів вища продуктивність і в 25–30 разів вищий рівень зарплати”, – зауважив він.

Низька якість сировини. На думку представників наукових кіл, проблема подальшого розвитку металургії полягає в тому, що розвідана в Україні сировина придатна передусім для застарілого доменного виробництва. Якість української залізничної сировини низька і поступається якості продукції російських гірничо-збагачувальних комбінатів. Утім, на думку виробників, якість компенсується географічно близьким розташуванням сировини до металургійних заводів та активними заходами виробників сировини щодо поліпшення її якості.

Суттєва зношеність основних фондів. Високий рівень зношеності основних фондів (70–80%) і домінування застарілих технологій у структурі виробництва галузі зумовлюють її вразливість до підвищення ціни на енергоносії.

Дві стратегії розвитку галузі

Учасники круглого столу не дійшли єдиного висновку щодо того, який саме напрям розвитку галузі потрібно обрати. Завідувач відділу Інституту геологічних наук НАНУ Леонід Галецький переконаний, що необхідна докорінна модернізація галузі та зміна цілей розвитку. На його думку, найефективніший варіант розвитку української металургії – інтеграція ресурсів і високих технологій. За його словами, Україна має реалізувати переваги сировинної бази рідкісних, рідкоземельних і дорогоцінних металів. Крім технологічних заходів – здійснення переходу на конверторне виробництво, неперервне розливання сталі, розвиток якісної металургії в Україні має означати перехід на виробництво легованих сталей, кольорових і рідкісних металів.

Натомість заступник директора з наукової роботи Інституту чорної металургії НАНУ Сергій Жучков висловлює припущення, що необхідно й далі йти обраним шляхом, водночас активно впроваджуючи енергоощадні технології. На переконання пана Жучкова, Україна не має можливості залучити достатньо грошей на перебування

металургійної галузі. Тому відповіддю на подорожчання природного газу має стати пошук альтернативних, вигідніших і малоенерговитратних технологій у чорній металургії.

Чим міг би допомогти уряд

Запрошені на круглий стіл міністри промислової політики, економіки, палива та енергетики проігнорували засідання і не відвідали на круглий стіл фахівців своїх міністерств. Тому під час круглого столу позиція влади не була представлена і повноцінний діалог зацікавлених сторін не відбувся. Тим часом інші учасники визначили такі основні вимоги металургійній галузі до уряду.

Визначення стратегії розвитку економіки країни. За словами генерального директора Української асоціації підприємств чорної металургії Дмитра Білокурова, “нині складається враження, що в ні кого з тих, хто стоїть безпосередньо за кермом, немає чіткого розуміння, до чого ми конкретно прийдемо, наприклад, 2030 року. А без розуміння загальної стратегії розвитку країни, в якій металургія повинна розглядатися як інтегральна частина всієї економіки, ми можемо довго тупцювати на місці і руху не буде”.

Сприяння розвитку транспортної інфраструктури. Гірничо-металургійний комплекс є одним з основних споживачів транспортних послуг: металопродукцію, вугілля та залізну руду перевозять залізничним транспортом. На думку учасників семінару, держава не справляється з проблемою зношеності рухомого складу та транспортної інфраструктури на залізницях. Як вихід металурги пропонують створити належні умови для залучення приватних перевізників. Для цього необхідно: 1) створити однакові умови для приватного бізнесу, зокрема припинити приховане дотування Укрзалізниці з бюджету і фінансування пасажирських перевезень за рахунок вантажних; 2) заохочувати бізнес інвестувати у рухомий склад через адекватну тарифну політику, бо нині Укрзалізниця застосовує дискримінаційні тарифи щодо вагонів приватних перевізників.

Відкриття доступу на зовнішні ринки.

Доступ до зовнішніх ринків є одним з головних чинників розвитку металургії. Представники металургії розраховують на допомогу уряду у виході на нові міжнародні ринки збуту. Вступ України до СОТ металурги розглядають як можливість цивілізовано відстоювати свої інтереси й отримувати доступ на товарні ринки поряд з іншими країнами. Нині доступ українських металургів на ринки ЄС і Росії вкрай обмежено. Єдиним негативним моментом від вступу до СОТ для галузі

Тим часом...

- На замовлення Національного депозитарію України експерти МЦПД підготували і передали замовнику проект Закону “Про національну депозитарну систему України” і його обґрунтування.
- Політики України та Франції обговорили політичні аспекти співпраці між країнами на конференції “Україна та Франція: партнерство заради Європи”, організованої МЦПД спільно з Посольством Франції та Фондом Роберта Шумана.
- Відбулося публічне обговорення першої редакції звіту про виконання українським урядом міжнародних зобов’язань щодо подолання епідемії ВІЛ/СНІДу в рамках проекту “Громадський нагляд за охороною здоров’я”. Згідно з попереднім висновком експертів, ухвалене в Україні законодавство та цільові програми не виконуються через недофінансування.
- На сторінці електронного проекту Блоку Юлії Тимошенко “Ідеальна країна” (<http://www.kraina.org.ua>) представлено матеріали Міжнародного центру перспективних досліджень. Дослідження МЦПД 2000–2005 років у галузі регіональної політики, реформування правоохоронної системи, податкової політики, ефективності роботи держслужбовців, реформи ЖКГ, подолання тіньової економіки обрано авторами проекту як приклади експертного погляду на обговорювані на порталі проблеми.

Нова послуга

МЦПД здійснює випуск щотижневих оглядів політичних та економічних подій в Україні, включаючи публічну діяльність Президента України, Кабінету Міністрів, Верховної Ради, подій у сферах політичної конкуренції, зовнішньої політики, економіки, банківського сектору, новин у регіонах. Щодо умов отримання цього продукту українською або російською мовами просимо звертатися до Андрія Старинського за телефоном (044) 484-4410 або електронною поштою marketing@icps.kiev.ua.

названо скасування мита на вивезення металобрухту. ■

Матеріали круглого столу “Українська металурія: чи є перспективи?” та докладний звіт доступні в інтернеті за адресою: <http://www.icps.kiev.ua/project.html?pid=100>. За додатковою інформацією звертайтеся, будь ласка, до Ільдара Газізуліна за телефоном (044) 484-4400 та електронною поштою igazizullin@icps.kiev.ua.

Вісник центру є щотижневою публікацією Міжнародного центру перспективних досліджень, що розповсюджується електронною поштою. Якщо ви хочете бути внесеним до списку розсилання бюлетеня, надішліть інформацію про себе на адресу marketing@icps.kiev.ua, тел. (044) 484-4410, факс (044) 484-4402. Архів **вісника центру** зберігається за адресою <http://visnyk.icps.kiev.ua/> Редактор **вісника центру** Євген Шулга (shulha@icps.kiev.ua), тел. (044) 484-4400. Передрук матеріалів дозволено з відома Центру.